

LJUDSKI GLAS

GLASILO „KMETSKO DELAVSKE ZVEZE“

Izhaja vsako sredo in stane za vse leto 18 K, za pol leta 9 K, za četrto leta K 4.50 in na mesec K 1.50. Posamezna številka stane 50 vinarjev. Inserati po dogovoru.

Vse dopise in pošiljatve je frankirati in naslavljati na: „LJUDSKI GLAS“, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6, I. nadstr., Učiteljska tiskarna.

Naša nesreča.

Ni dneva brez izdajstva. Vlada narodnih škodljivcev hiti, da bi porabila vsak dan in uro, da napravi kaj škode celemu narodu. Omenjali smo dosedaj sledeče slučaje: V demobilizacijski komisiji so pod ceno razprodajali stotine milijonov kron vredno blago. Računov, knjig, zapisnikov in protokolov pa ni. Drugič: pred nekaj tedni se je mudila v Sloveniji posebna komisija, da pregleda stanje naše industrije, ker je bivši ministrski svet sklenil, da bosta slovenska in hrvaška industrija kolikor le mogoče izdelovali vse za obnovo Srbije in da zato dobe valuto, ki nam jo zavezniki plačajo kot vojno odškodnino. Sedanja vlada je pa na željo Velizarja Jankoviča sklenila, da se to ne bo zgodilo, marveč da naj gre rajše dobra valuta v inozemstvo in da se blago naroči, kupi in izdela zunaj. S tem izgube nado na zaslužek ne le tvorničarji, marveč tudi delavci in kmečki producenti surovin in denar gre v tujino, mesto da bi se domača industrija razvila. Nič čudnega bi torej ne bilo, če bi se pri takem nerazumljivem postopanju preprosti ljudje začeli spraševati, kaj to pomeni? Nadalje: opozarjali smo že na to, da so klerikalci, pa tudi njihovi zavezniki na Hrvaškem, vzdignili strašni vrišč takrat, ko so demokrati začasno uredili valuto s pridržkom, da bo vprašanje novih novčanic končno določil parlament potem, ko bo izvoljen. Klerikalci so takrat napisali celo povodenj svojih člankov in še celo v proglasu, ki ga je novi hrvaški ban izdal ob nastopu, obljublajo, da odpravijo dosedanje rešenje valute. Toda takrat so že imeli dogovor s srbskimi radikali in sedaj so popolnoma zatajili rešenje valutnega vprašanja, ne samo onega, kakoršnega so sami obljubljali, marveč so šli ce-

lo tako daleč, da je sedanje rešenje definitivno in da to vprašanje sploh ne pride več pred parlament!

V teh štirinajstih dnevih, kar so na vladi, so torej napravili že veliko škode. Toda to še ni vse! Uvedli so na novo izvoznice in si pridržali njihovo razdelitev. Seveda se sedaj vsak vprašuje, komu v korist? Nihče ne veruje, da je ta nova naredba v korist narodu, ker se vsakdo spominja na zloglasno uvedbo izvoznice pod ogrsko vlado.

To pa še ni vse. Zadnje dni so se pokazale še druge nove stvari.

Demokrati so v svojem volilnem načrtu dali več kot sedemdeset odstotkom žensk volilno pravico. Klerikalci so razgrajali, da je to mnogo pre malo in da morajo dobiti volilno pravico vse ženske in pri vseh volitvah. Njihovi kaplani so nabirali po vseh vaseh žeske podpise za žensko volilno pravico. Sedaj so izdali vse te svoje ženske, ter se na ta način izneverili vsem tem svojim političnim nevestam. Skupaj z radikali so zmašili nek nov volilni red, po katerem nimajo ženske sploh nobene volilne pravice.

Da posadijo vsemu skupaj še krono na glavo, molče na novo k temu, kar delajo srbski radikali z našo valuto. Ni jim še dovolj, da nočejo tega vprašanja pustiti pred parlament. V seji Narodne banke so včeraj s šestimi radikalskimi glasovi proti štirim demokratičnim glasom sklenili, da se stari srbski dinar ne potegne iz prometa in ne zamenja za novo dinarsko krono, tako da je cela valutna reforma odveč in da obdržimo še vedno dvojni denar in da smo še nadalje v isti nevarnosti kakor dosedaj, namreč da nastane med novim dinarskokronskim denarjem in starim srbskim dinarjem kurzna relacija, da pade naš denar na novo v

vrednosti, ter da s tem utrpimo novo silno škodo.

Izdali so torej valuto, izdali so parlament in volilno pravico in ženske. Če jim ostane še kaj obliub, jih izdado ob prvi priliki. Sedanja vlada je prava vlada narodne nesreče.

Klerikalci in viničarji.

Lažnjivi „Slov. Gospodar“ in hinavska „Straža“ se v zadnjih številkah kar cedita od ljubezni do viničarjev. Ker pa so to same besede, da bi zvalili ubogega viničarja in malega kmeta v svojo sleparsko stranko, bomo mi pokazali sedaj v vsaki številki to klerikalno lažiljubezen s številkami.

Poglejte viničarji in mali kmetje samo, kako vas vaši prijatelji plačujejo:

1. Stolni tehant v Mariboru g. Moravec plača svoje viničarje po 60 vinarjev na dan brez hrane;
2. gospod škof Napotnik vas plačuje po 80 vinarjev na dan;
3. mala posestnica in naša članica D. iz Lajteršp. plača svojemu viničarju poleg hrane še 10 K dnevno, inženir Valenta pa samo 80 vin. na dan;
4. milijonar Rapoc iz Maribora plača vas samo po 40 vin. dnevno;
5. mlinar Ignacij Staudekar na Ranci vas plačuje samo po 20 vin. na dan;
6. klerikalni agitator Kmečke zveze Ludvig Flucher v Sv. Petru pri Mariboru plačuje svoje viničarje po 16 krajcarjev na dan, medtem ko imajo viničarji pri upavi Brandis poleg hrane še 8 kron na dan. — Če mali posestniki lahko plačujejo večje plače, kakor je razvidno pri 3. točki.

LISTEK.

Kuta v ljudskem humorju.

(Konec.)

Sedaj se je oglasil majhen, neznamen hudiček: „Vladar moj, iznašel sem novo igro na karte, neumnejšo od vseh drugih. Ljudje ne delajo sedaj nič drugega, kot da sede in kvartajo. Cela, prej cvetoča posestva propadajo eno za drugim, doma se krega mož in žena, živina hodi lačna okrog in v celem okraju ne slišiš drugega kot o tatovih, samomorih in drugo. Nisem mislil, vladar moj, da se človek, ki se s svojo božjo podobo baha, pusti tako lahko od vsake vražje neumnosti zapejljati.“

Lucifer se je smejal in naredil nekako nerazumljivo opazko, ne preveč laskavo za Stvarnika. Prišli so še drugi vrangi. Vsak se je hvalil, kaj da je storil. Zapeljevali so žene k zakonolomstvu, našli

vse nesreče, ki so jih povzročili, od njih nahujskane, že itak zlobne žene itd.

Lucifer se je vprav po peklenko smejal in pripomnil je, naj se le nadalje držijo žensk, ker le te so vedno najboljše orodje hudiča. Tako so že vsi vrangi naznanili svoja junaštva, samo enega je še manjkalo.

„Kje je Opička; zakaj ni prišel na zborovanje?“ vpraša Lucifer. V tem trenutku se je Opička zbudil v svoji celici in bil je takoj na mestu. „Kaj si storil? Dolgo časa že pogrešam poročila od tebe.“

„O, nisem bil len, zvesto sem ti služil. Pridobil sem vse moje duhovne sobrate, ki se bodo v kratkem ubili in njih duše bodo šle naravnost v pekel.“

Predaval je potem obsirno, kako je sistematično delal. „Zagotavljam te, da so že vsi zreli za nas in bodo vsi poseben kras za našo zbirko, ker imajo lastnosti, ki jih mora vsak pravi hudič imeti.“

Vsi vrangi so radostno zavriskali in začela se je godba, kakor doma v peklu. Hkrati nato so izginili. Kmetu je stal mrzel pot na čelu. Nekaj tako groznega še ni slišal, bilo je preveč za to pošteno dušo. Komaj je napočil dan, je stekel naravnost k gvardijanu. »O gospod gvardijan, pomislite, kaj sem po noči videl in slišal. Vi imate v samostanu vranga za kuharja. Ta Vam pripravlja pot v pekel. Vsi bodete izgubljeni, ako ga bodete nadalje ubogali«. Na dolgo in široko je pa še razložil, kaj je ponoči videl in slišal...

S pobešeno glavo je šel gvardijan v svojo celico in je premišljeval, kako je to vse prišlo. To premišljevanje je izzvenelo v sledeči monolog: »Res je, oče nebeški, predaleč smo šli. Res ga ni enega brata, ki bi ne imel preobteženo vest. Sam verujem, da ako bomo še eno leto tako živeli, nas nič več ne reši pekla in njegovih grozot.“

Daleč smo jo z našim vražjim kuharjem zavozili, ako ljudje sedaj tako od

tedaj vidimo, da so največji izkoriščevalci ubogega viničarja ravno klerikalci, ki imajo vedno polne gobce besedi o ljubezni do našega viničarskega in kmečkega stanu.

Veliki „prijatelj“ našega stanu je tudi nekdanji Nemeč, sedaj klerikalni kmečki zvezar Rudolf Pözl v Lajteršperku, ki agitira proti temu, da bi se nam povišale plače. Pri tem delu mu zvesto pomaga nekdanji žandar Jeričev Lojze, ki tudi hujska, da se nam ne povišajo plače.

Taka je torej vaša ljubezen, hinavci! In vse to naša vlada, v kateri je podpredsednik dr. Korošec, katoliški duhovnik in drugi slovenski klerikalci, kot veleposestnik Roškar, pa nihče ne zgane s prstom!

Zdaj pokazite v dejanju vašo ljubezen, vi ljudske pijavke, zdaj pomagajte našemu ubogemu viničarju in malemu kmetu, dajte mu bolniško in starostno zavarovanje, dajte mu nov viničarski zakon, boljše plače!

Po vaših delih vas bomo sodili, ne po vaših gobezdavih obljubah!

Cene iz Slov. Goric.

A. HÖNIGSMAN:

Hlevski gnoj.*)

(Dalje.)

Množina gnoja je odvisna od stelje, močnejše če nastiljamo več bo gnoja. Množina gnoja pa je odvisna tudi od krme, živali in od tega kako ravnamo z gnojem. Pri gnoju pa ni samo gledati na množino, temveč na kakovost, to se pravi na to koliko ima redilnih snovi v sebi. V svežem gnoju ni toliko redilnih snovi kakor v isti množini razkrojenega gnoja n. pr.:

1000 kg svežega gnoja ima:		1000 kg razkrojenega gnoja ima:	
Dušika	4.5 kg	Dušik	5.4 kg
Fosforne kisline	2.0 "	Fosforne kisline	2.5 "
Kalija	6.0 "	Kalija	7.0 "
Apna	5.0 "	Apna	7.0 "

Redilne snovi, ki se najdejo v svežem gnoju so deloma težko raztopne, zaradi tega vidimo, da se gnoj počasi razkroja, ter izda gnojenje z njim za več let (v težki zemlji 3—4 leta). Hlevski gnoj pomnoži v zemlji tiste snovi, katere mi s pridelki (žetvijo) odvezamemo. Hlevski gnoj zemljo fizikalno izboljša. Zemljo rahlja, naredi vlažno, ter zemljo počrni, da je

* Vsled preobilice gradiva smo morali s temi članki začasno prenehati, sedaj jih bomo pa zopet nadaljevali. Uredništvo.

nas govore — zadnji čas je, da okrenemo na drugo pot in delamo pokoro. Sklinal je vse menihe in jim vse razložil. Govoril je tako ginljivo, da je marsikateri že čutil, kako ga hudič drži za vrat.

Vzdihajoč so vsi prisegli, sedanje življenje takoj opustiti. Gvardijan je uvidel, da je kes resničen. Brez nadaljnega obotavljanja je poslal po Opičko — in sedaj se je začelo preklinjanje in preklicavanje po vseh pravilih katoliške cerkve. Vrag je škripal z zobmi; konečno se je začel zvižati, češ, takih pobožnih govorov nobeden hudič ne more več poslušati; predno bi pa kdo pet naštel, ga ni bilo več — odletel je za vrata.

Za spomin so pustili menihi izsekati iz kamna velikega hudiča, pustili ga črno pobarvati in postavili so ga pred samostanska vrata.

Pobožni romarji si še danes pripovedujejo: »Tukaj so pred davnimi časi živeli pobožni menihi; tem je dal Bog moč, da so »panali« hudiča.«

potem bolj vpojna. Razločuje se pa po kakovosti razne vrste gnoja, mi imamo štiri vrste hlevskega gnoja in sicer konjski, goveji, ovčji in prasičji. Dobro je, da se vse te štiri vrste gnoja mešajo, to se stori na ta način, da se ima za vse živali jedno gnojišče. Oglejmo si bližje posamezne vrste gnoja.

Goveji gnoj.

Govejega gnoja se pri nas največ pridelava. Ta gnoj je za vsako zemljo in za vsako rastlino. Goveji gnoj je mrzel, vlažen (voden), se počasi segreje in počasi razkroji; radi tega lahko z njim gnojimo močno, pa bolj poredkoma. Vzrok, da se počasi razkroji, je glavni ta, ker je reven na dušiku. Ker je mrzel, ga je dobro mešati s konjskim gnojem, ki je vroč in se potem hitro razkroji. Različne živali dajo različno množino gnoja, n. pr.: od krave s težo 400 kg se dobi 100 q gnoja, če je težja se dobi pa tudi 120 q na leto, zlasti če močno nastiljamo, zato si moramo že vnaprej delati proračune, da vemo koliko bomo rabili gnoja ter si potem pripravimo zadostno število stelje. Od delavne živine, mlade in take, ki se pase, bo le kakih 60 q na leto, ker veliko gnoja zunaj zgubi. Sestava govejega gnoja se menjava; čim bolj krmimo živino, tem več bo imel gnoj dušičnatih snovi v sebi. V 1000 l scalnice se dobi celo 7 kg dušika.

Praščji gnoj.

Praščji gnoj je slabši kot goveji gnoj, je še bolj voden, ter ima tudi manj dušika. Gnoj pitanih praščev je boljši. V 1000 l scalnice je le 3 kg dušika, zato ga moramo mešati z drugim gnojem. Pri prašču se dobi pri majhnem 13—20 kg, pri velikem 15—25 kg gnoja na ieto.

Konjski gnoj.

Je bolj suh kot goveji gnoj. Je bogat na dušiku in vroč, se hitro razkroji, mi pravimo, da zgori. Konjski gnoj je zelo dober za mrzle, glinaste, vlažne zemlje. Ker je vroč, se v lahkih zemljah hitro razkroji. Zato je najboljši, če se ga meša z govejim in praščjim gnojem, ter se s tem druga dva, ki sta mrzla in slabša izboljša. Dobi se le 50 q gnoja od enega konja na leto in to le tedaj, če se pravilno ravna. V 1000 l scalnice je 12 kg dušika.

Ovčji gnoj.

Ovčji gnoj je podoben konjskemu, je suh in vroč. Iz tega vzroka je treba ovčam manj nastiljati, kakor goveji živini, ovčji gnoj se hitro razkroji, ker je bogat na dušiku. Je dober za težke, vlažne zemlje. V 1000 l scalnice se nahaja 14 kg dušika. Dobi se ga le 4—6 q na leto.

(Dalje sledi.)

Iz Kmetsko-delavske zveze.

Plakati za shode K. D. Z. so že tiskani in se jih lahko naročuje pri osrednjem tajništvu. Naslov za enkrat: Uredništvo »Ljud. Glasu«, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/l.

Osrednje tajništvo K. D. Z. dobi s 1. majem svoje lastne prostore, do tedaj naj pa naše podružnice in naši člani oprostite, če ni vse v takem redu, kakor si želimo sami.

Vse tiskovine za K. D. Z. založi osrednje tajništvo in so že v tisku. Upamo, da bomo vsaj članske izkaznice lažko razposlali že v desetih dneh.

Kaj hoče K. D. Z. Ta drobna brošurica, ki smo jo natisnili v 5000 izvodih je že pošla, znak, kako silno zanimanje vlada za našo K. D. Z. po deželi. V kratkem pa izide II. izdaja, ki bo močno popravljena in izboljšana. Zlasti že sedaj opozarjamo na popravljena pravila.

Vsem posameznim naročnikom knjig naznanjamo, da nam naj denar vnaprej pošljejo, ker sicer se ne bo oziralo na njihova naročila. Po povzetju bi pa preveč stalo.

»Kmetsko delavska zveza« je ustanovila že sledeče podružnice: v Vodica, Radečah, Gorjah, Selcah, Boh. Bistrici (v mariborskem okrožju), Lajteršperk, Št. Peter in Pivola. Vse te podružnice prosimo, da nam takoj pošljejo natančen seznam članov in odbora.

Zatiranje trtnih bolezni v pomladnem času.

Pri nekaterih trtnih boleznih, bodisi glivičnih ali po živalcah (mrčesu) povzročenih, ne zadostuje, da jih zatiramo samo v času njih razvoja, t. j. ko trta raste temveč tudi tedaj, ko trta miruje. Za to delo je najbolj prikladen čas konec zime ali pa začetkom pomladi, kmalu preden prične trta rasti.

Sem spadajo od živalskih škodljivcev vinske trte zlasti kiseljak in razne pršice, od rastlinskih (glivičnih) pa črni palež in trtna plesnoba ali oidij.

Zatiranje kiseljaka, ki nam razjeda meseca junija trtni cvet in jeseni grozdne jagode, obstoji v tem, da uničujemo njegovo zalego, ki se v obliki rjavkastih, belo odetih hub skriva pod razpokano trtno skorjo, v svrznih luknjicah šparonov in reznikov itd. V to svrhu je obenem z režnjo razpokano skorjo na starem trtnem lesu dobro odrgniti, najbolje s posebno, iz žičnih obročkov spleteno rokavico ali pa z žično, ne pretrdo krtačo. Vse odrezke (rezje ali rezino) spravimo pa kakor hitro mogoče iz vinograda in jih sežgemo.

Vinske pršice, ki povzročajo kodravost ali pršičavost trtnega poganjka, lista in zaroda* pa zatiramo najtemeljiteje na ta način, da obrezano in na prej opisan način osnaženo trto po vseh njenih nadzemskih delih namažemo z močno žveplovo-apneno brozgo.

Žveplovoapnena brozga se pripravlja s kuhanjem apna z žveplom. Tvorniško jo izdeluje kemična tvornica inženirja Franz Zmerzlikarja v Nemškem Vagramu (D.-Wagram) na Nižje Avstrijskem.

Ker se ta snov na zraku hitro pokvari, se spravlja in pošilja v kosistrastih posodah ali v primernih steklenicah, ki jih je najbolje v svrhu napolnitve doposlati tvornici. Žveplovo-apneno brozgo se tikoma pred uporabo pomeša s trikratno množino vode in se s to zmesjo s pomočjo čopiča ali okoli palice ovite cunjice vsi nadzemski deli trte skrbno namažejo. Prvič nateremo trte takoj po končani režnji, drugič pa preden prične trta odganjati.

Ta brozga ni pa samo izvrstno sredstvo proti zalegi trtnih pršic in drugih drobnih živalskih škodljivcev, temveč uničuje vsled žvepla, ki ga vsebuje, tudi v obilni meri zimske trose in razmnoževalne organe raznih glivic, predvsem trtne plesnobe ali oidija.

Glivica, ki povzroča trtno plesnobo (oidium Tuckeri) prezimuje, kakor kažeje izkušnje izvedenih veščakov, na trtnem lesu, in sicer na enoletnih trtnih mladikah.

Glivica prezimuje v obliki zimskih trosov (peritecij) na grozdnih pecljih in vilicah, vendar pa je ta zimska oblika glivice precej redka. V veliko večji meri prezimi glivica v obliki micelija ali podgobja (nitk), in sicer deloma v trtnih popkih (očesih) samih, deloma pa na trtnih

* Glej spis »Kržljivost ali okrnjenost trt«, ki se dobi v ponatisu kot 42. števil. »Gospodarski« navodil pri Slov. kmet. družbi v Ljubljani.